

אלו"ל נוטריקון אני ל'דודי ו'דודי ל'י

הקב"ה ברא עולמות והחריבם עד שברא העולם ואמר
 "דין הניין לי" לאלול ותשרי שנבראו באותיות ל"י

להשיב מספר ה' למקומו, שנזכה שוב להיות בבחינת: "ולו אנחנו עמו". וזהו שכתוב (בראשית ב-ד): "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", ופירש רש"י בשם המדרש: "בהברא"ם בה' בראם". כי תכלית הבריאה להחזיר מספר ה' למקומו, שיזכו ישראל להיות תמיד בבחינת "ולו אנחנו עמו".

אמנם לפי הפירוש של ה"חידושי הרי"ם" ז"ע, צריך ביאור מה שהקדים דוד המלך לומר: "דעו כי ה' הוא אלקים", לפני שאמר: "הוא עשנו ולו אנחנו עמו וצאן מרעיתו", שהרי כבר הודיע לנו בתחילת המזמור (שם א): "הריעו לה' כל הארץ, עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו ברננה", והיה יכול להמשיך: "הוא עשנו ולו אנחנו עמו וצאן מרעיתו", משמע שיש כאן ידיעה מיוחדת: "דעו כי ה' הוא אלקים", שיש לה קשר עם המשך הכתוב: "הוא עשנו ולא אנחנו עמו".

כח התשובה בזכות הקדמת שם הוי"ה לשם אלקי"ם

רחש לבי דבר טוב אומר אני מעשי למלך, לבאר כוונתו העמוקה של דוד המלך, על פי יסוד נפלא בענין התשובה שלמדנו מדברי השל"ה הקדוש (מסכת שבועות פרק תורה אור אות מ), שהביא בשם אביו לפרש מה שפתח הקב"ה את התורה (בראשית א-א): "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". ופירש רש"י בשם המדרש: "ברא אלקים, ולא אמר ברא ה', שבתחילה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין, והיינו דכתיב (שם ב-ד) ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים".

וביאר הענין בזה על פי המאמר בתלמוד ירושלמי (מכות ו): "שאלו לחכמה, חוטא מהו עונשו, אמרה להם (משלי יג-כא) חטאים תרדוף רעה. שאלו לנבואה, חוטא מהו עונשו, אמרה להן (יחזקאל יח-ד) הנפש החוטאת היא תמות. שאלו לקודשא בריך הוא, חוטא מהו עונשו, אמר להן יעשו תשובה ויתכפר לו, היינו דכתיב (תהלים כה-ח) [טוב וישר ה'] על כן יורה חטאים בדרך, יורה לחטאים דרך לעשות תשובה".

הספרים הקדושים ומקור הדבר בפירוש ה"רוקח" על שיר השירים, כי חודש אלול רמוז בפסוק (שם ג-א): "אני ל'דודי ו'דודי לי" ראשי תיבות אלול"ל. רמז זה הובא גם ב"אבודרהם" (תפלת ראש השנה) בשם הדרשנים בתוספת ביאור, כי סופי תיבות של אני ל'דודי ו'דודי לי הוא ד' יודי"ן בגימטריא ארבעים, כנגד ארבעים יום שעלה משה רבינו מראש חודש אלול עד יום הכיפורים כדי לקבל הלוחות השניים.

העבודה באלו"ל להפוך ל"א לצירוף ל"י

פתח דברינו יאיר לבאר כל זה על פי מה שהביא ה"שפת אמת" כמה פעמים (אלול תרל"ב, תרמ"ב, תרמ"ד) בשם זקינו הגה"ק בעל "חידושי הרי"ם" ז"ע, לבאר הטעם שחודש התשובה נקרא בשם אלול, על פי מה שכתוב (תהלים ק-ג): "דעו כי ה' הוא אלקים הוא עשנו ולו אנחנו עמו וצאן מרעיתו". ונמסר שם במסורה כתיב וקרי, הכתיב הוא "ולא" עם א' "ולא אנחנו עמו", והקרי הוא "ולו" עם ו' "ולו אנחנו עמו".

הביאור בזה, שאפילו אם חטאנו ונהגנו ח"ו בבחינת: "ולא אנחנו עמו", אנו יכולים לתקן בתשובה לחזור להיות בבחינת: "ולו אנחנו עמו". הנה כי כן זהו הרמז בשם החודש אלול"ל שהוא צירוף אותיות ל"א עם ל"ו, ללמדנו כי תכלית התשובה באלול היא לשלב בין הכתיב והקרי, על ידי שנכיר כי בעוונותינו הרבים אנו בבחינת: "ולא אנחנו עמו", שלא נהגנו כראוי לעמו של הקב"ה, ועל ידי שנעשה תשובה נתקן הכל להיות בבחינת: "ולו אנחנו עמו".

כבר כתבנו כמה פעמים לבאר לפי זה בדרך רמז התואר של "תשובה", כי ההבדל בין הכתיב "לא" עם א' ובין הקרי "לו" עם ו' הוא במספר ה', והנה בשעת מתן תורה נעשו ישראל עמו של הקב"ה וזכו להיות בבחינת: "ולו אנחנו עמו" עם ו', אך על ידי החטאים והעוונות נחסר מספר ה' ממילת ל"ו, ונעשה מזה ל"א בבחינת: "ולא אנחנו עמו".

לכן נתן לנו הקב"ה מצות "תשובה" שהיא אותיות "תשוב ה'", לרמז שהחובה מוטלת עלינו

בפרשתנו פרשת כי תצא דבר בעתו מה טוב, לקשר את חודש אלול, חודש התשובה, שאנו נמצאים בו, עם הפסוק הראשון שפותח את הפרשה (דברים כא-י): "כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שביו". על פי מה שמבואר בספרים הקדושים, "תולדות יעקב יוסף", "זרע קודש", "באר מים חיים", "מאור ושמש", "דברי חיים" "חתם סופר" ועוד, כי בפסוק זה רמז לנו הקב"ה על המלחמה הגדולה, שכל אחד מ ישראל צריך לצאת כנגד היצר הרע, ומקור הדבר בזהוהר חדש (פרשת כי תצא עב):

"רבי שמעון פתח... כי תצא למלחמה על אויבך, דא איהו יצר הרע דאנן צריכינן למייפק לקבליה במלין דאורייתא ולקטרגא ליה, וכדין יתמסר בידא דבר נש כמה דאתמר ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שביו". פירוש: "רבי שמעון פתח... כי תצא למלחמה על אויבך, זהו יצר הרע שאנו צריכים לצאת כנגדו בדברי תורה להילחם עמו, ואז ימסר ביד האדם כמו שנאמר, ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שביו".

ב"ערוגת הבשם" (ד"ה כי תצא השני) מביא בשם דורשי רשומות, שדרשו מה שכתוב: "ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שביו" - שבי"ו נוטריקון (תהלים ט-א): "ויבטחו ב'ך יודעי ש'מך". ופירש הרמז בזה על פי מה ששינינו בגמרא (קידושין ל:): "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו... ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו", מבואר מזה שאין בכח אנושי להתגבר על היצר ללא עזר אלקי.

הנה כי כן זהו פירוש הכתוב: "כי תצא למלחמה על אויבך", אם תעשה השתדלות מצדך לצאת למלחמה כנגד היצר הרע, מבטיח לך הכתוב: "ונתנו ה' אלקיך בידך", שיהיה לך עזר מאת הקב"ה, ועל זה נאמר: "ושבת שביו" - שבי"ו נוטריקון ו"בטחו ב'ך יודעי ש'מך", כי על ידי שיש לאדם בטחון בה' יעזור לו הקב"ה להתגבר על היצר.

כדרכה של תורה הנדרשת בשבעים פנים נראה לבאר רמז נפלא זה, בהקדם לבאר מה שמבואר בכל

ביאור הרמז: "כי תצא למלחמה וגו' ושבת שבי" - שבי"ו נוטריקון: ו'יבטחו ב'ך י'ודעי ש'מך"

של"ה הקדוש: אין העולם מתקיים במדת הדין, כי אי אפשר לתקן החטא בתשובה כי אם במדת הרחמים

מדרש: "שהיה הקב"ה בורא עולמות ומחריבן עד שברא את אלו, אמר דין הניין לי יתהון לא הניין לי

נועם אלימלך: הקב"ה ברא תחילה עולמות והחריבם, כדי ללמדנו שתמיד אפשר לתקן ולהתחדש בתשובה

מבואר מזה כי מצד הדין לא מצאו החכמה והנבואה תיקון בתשובה למי שחטא כנגד מלך מלכי המלכים הקב"ה, אלא שהקב"ה בעצמו ברוב רחמיו וחסדיו אמר: "יעשה תשובה ויתכפר לו".

הנה כי כן זהו שפירש רש"י: "שבתחילה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים", כי מצד הדין אין לחטא תיקון בתשובה, ואז אין העולם יכול להתקיים, כמו שכתוב (קהלת ז-כ): "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", על כן "הקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין", שאם יעשה תשובה יתכפר לו במדת הרחמים, ואם לא יעשה תשובה ימות בחטאו במדת הדין. נמצינו למדים מזה כי שורש התשובה הוא במה שהקדים הקב"ה את השם הוי"ה לשם אלקים כשברא את העולם, כמו שכתוב: "ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים", שהקדים בכך מדת הרחמים ושתפה למדת הדין.

יומתק לפרש בזה מה שכתוב בפרשת התשובה (דברים ל-ב): "ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו". וכן בדברי הנביא (הושע יד-ב): "שובה ישראל עד ה' אלקיך". כי ממה שהקדים הקב"ה בבריאת העולם הזה את השם הוי"ה מדת הרחמים לשם אלקים"ם מדת הדין, יש לנו הוכחה שאפשר לתקן הכל בתשובה. וזהו גם כן הפירוש (תהלים כה-יא): "למען שמך ה' וסלחת לעוני כי רב הוא". כלומר למען שמך הוי"ה שקדם לשם אלקים"ם במעשה בראשית, מוכח שהקב"ה מקבל את החוטא בתשובה, על כן אני מבקש: "וסלחת לעוני כי רב הוא".

והנה שנינו בגמרא (מועד קטן טז): "מאי דכתיב (שמואל ב כג-א) נאום דוד בן ישי ונאום הגבר הוקם על, נאום דוד בן ישי שהקים עולה של תשובה". ופירש רש"י: "שהוא שב תחלה, ונתן דרך לשבים, כדאמרינן בפרק קמא דעבודה זרה (דף ד): ולא דוד ראוי לאותו מעשה [של בת שבע], אלא שאם חטא יחיד אומרים לו כלך אצל דוד, שמחל לו הקדוש ברוך הוא אותו עון, אף אתה חזור בתשובה".

מעתה יאירו עינינו להבין מה שהודיע לנו דוד המלך שהקים עולה של תשובה בפסוק זה המדבר על תשובה: "דעו כי ה' הוא אלקים", שלא ברא הקב"ה את העולם בשם אלקים"ם לבד, כפי שעלתה במחשבתו תחילה, משום שראה שאין העולם מתקיים במדת הדין, כי לא יהיה לחוטא תיקון בתשובה, לכן ברא את העולם בב' שמות, שהקדים את השם הוי"ה לשם אלקים"ם, כדי שיהיה תיקון לחוטא בתשובה.

זאת ועוד, "הוא עשנו", שיצר אותנו בב' שמות אלו, כמו שכתוב (בראשית ב-ז): "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה", כדי שיהיה לנו תיקון בתשובה במדת הרחמים, והתועלת בזה היא שאפילו

לפי הכתיב "ולא אנחנו עמו", שמפאת החטאים אין אנו בגדר עמו של הקב"ה, עם כל זאת יש בכוחנו לעשות תשובה ולהפוך את הכתיב לקרי, להיות בבחינת "ולו אנחנו עמו".

"מלמד שהיה הקב"ה בורא עולמות ומחריבן"

רחש לבי דבר טוב לבאר ביתר עמקות הביאור הנשגב של השל"ה הקדוש בשם אביו, כי לכאורה יש לתמוה על מה שעלה תחילה במחשבתו של הקב"ה לברוא את העולם במדת הדין, וכשראה שאין העולם מתקיים הקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין, שהרי הקב"ה המגיד מראשית דבר אחרית דבר, כבר ידע מראש שאין העולם מתקיים במדת הדין, כי אז לא יהיה לחוטאים תיקון בתשובה, אם כן מה ראה על ככה שלא ברא את העולם מיד במדת הרחמים כדי שיהיה לחוטא תיקון בתשובה.

ונראה לבאר הענין בזה על פי מה שמצינו מאמר פלא במדרש (ב"ר ג-ז): "אמר רבי אבהו, מלמד שהיה הקב"ה בורא עולמות ומחריבן עד שברא את אלו, אמר דין הניין לי [אלה טובים לי], יתהון לא הניין לי [אלו לא טובים לי]. אמר רבי פנחס טעמיה דרבי אבהו (בראשית א-לא) וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, דין הניין לי, יתהון לא הניין לי".

ויש לתמוה הפלא ופלא, כי הן אמת שאצל מלך בשר ודם שייך לומר, שמתחילה רצה לבנות את ארמונו כך וכך, ואחר כך כשלא מצא הארמון חן בעיניו, החריב את ארמונו ובנאו מחדש כרצונו, אבל אצל הקב"ה בורא כל העולמים שהוא כל יכול, איך יעלה על הדעת לומר, שמתחילה בנה עולמות ולא מצאו חן בעיניו, לכן החריבם עד שבנה עולם הזה כרצונו, מי עיכב בידו יתברך לבנות מיד עולם כרצונו הטוב.

אך ביאור הענין הוא כמו שהאריך ב"ערוגת הבשם" פרשת בא, לפי מה שהבין בדעתו הרחבה מתוך דברות קדשו של ה"נועם אלימלך" פרשת בא (ד"ה "החודש הזה לכם"), כי מאחר שכלל גדול הוא: "כי

אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", נמצא שיש חשש שאם ישל האדם באיזה חטא, יפול ברוחו ויבא לידי יאוש שכבר אין לו תקנה.

לכן הקדים הקב"ה רפואה למכה במה שברא עולמות והחריבם באומר: "יתהון לא הניין לי", עד שברא העולם הזה כרצונו ואמר: "דין הניין לי". ומזה יוכל כל אחד מישראל ללמוד לקח נשגב בעבודת ה', שאפילו אם מתחלה לא הצליח לעבוד ה' כראוי בלי פגם, עדיין יש לו תקוה לתקן הכל כראוי, שהרי מסיבה זו בנה הקב"ה עולמות והחריבם עד שבנה את העולם כתיקונו.

הקב"ה החריב את העולמות שנבראו במדת הדין

והנה כאשר נתבונן בדברי ה"נועם אלימלך" (שם), נראה שהוא מגלה לנו איזה עולמות ברא הקב"ה והחריבם עד שברא את העולם הזה, בלשון קדשו: "וזהו מתחילה עלה במחשבה לבראה במדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים שיתף בו מדת הרחמים, היינו מתחילה היו בריאת עולמות החרובין, ואחר כך היו בריאת עולמות התיקון שהוא מדת הרחמים".

נמצינו למדים מדבריו הקדושים חידוש גדול, כי העולמות שברא הקב"ה תחילה והחריבם, הם העולמות שנבראו במדת הדין בשם אלקים"ם, וכשראה שאין העולם מתקיים במדת הדין החריבם, ואחר כך ברא את העולם הזה שהקדים בו מדת הרחמים למדת הדין בשני שמות הוי"ה אלקים"ם.

לפי המבואר עשה הקב"ה כן בכוונה תחילה, כדי להורות לישראל דרכי תשובה, שאפילו אם קלקל האדם את נפשו במעשיו הרעים, עדיין הוא יכול לתקן בתשובה לברוא את עצמו מחדש בלי שום פגם, כמו שכתוב (תהלים קב-ט): "ועם נברא יהלל יה", ודרשו במדרש (ילקוט שמעוני שם): "אלו הדורות שהם כמתים במעשיהם, ובאים ומתפללים לפניך בראש השנה וביום הכיפורים, ואתה בורא אותם בריה חדשה".

ומחר", התכוון למנותו בכך שליחו "וקדשתם" לקדש את ישראל לה' כחתן המקדש את הכלה. וזהו שאמר הקב"ה: "והייתם ל"י סגולה מכל העמים... ואתם תהיו ל"י ממלכת כהנים וגוי קדוש".

וכן מפורש בדברי הנביא (הושע ב-כא): "וארשתך ל"י לעולם". שקידש הקב"ה את ישראל בשעת מתן תורה בתיבת ל"י. ונרמז בכתוב (ויקרא כה-נה): "כי ל"י בני ישראל עבדים", שקידשתי אותם בתיבת ל"י שיעבדו את ה'. וזהו שאנו מתפללים בסיום תפלת שמונה עשרה: "עשה למען קדושתך" - למען הקידושין שקידשת את עמך ישראל, אלו דבריו הקדושים בתוספת ביאור.

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין מעט מזעיר מה שאמר הקב"ה על העולמות החדשים שברא במדת הרחמים: "דין הניין ל"י", כלומר עולמות אלו שנבראו במדת הרחמים, הם טובים ל"י - לחזק הקשר הנפלא ביני ובין ישראל שקידשתי בב' אותיות ל"י, כי הן אמת שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, אולם מאחר שהעולמות נבראו במדת הרחמים הרי עדיין אפשר לתקן הכל בתשובה, אבל על העולמות שנבראו במדת הדין והחריבם אמר: "יתהון לא הניין ל"י", כי הם לא טובים לקשר עם ישראל באותיות ל"י, שהרי במדת הדין אין להם תיקון בתשובה.

ב' חדשי התשובה תשרי ואלול נבראו בב' אותיות ל"י

והנני להעלות על שלחן מלכים פרפראות לתורה, לבאר לפי האמור ביתר שאת מה שאמר הקב"ה על העולמות שברא במדת הרחמים ונתקיימו, לעומת העולמות שברא במדת הדין והחריבם: "דין הניין ל"י, יתהון לא הניין ל"י", על פי מה שייסד ה"בני יששכר" את ספרו הקדוש על י"ב חדשי השנה.

במאמרו על חודש הראשון (ניסן מאמר א אות ה) הוא מביא בשם ספר יצירה, שהקב"ה ברא את העולם בכ"ב אותיות האל"ף ב"ת, וחילקן באופן זה, ג' אותיות אמ"ש בהן נבראו ג' יסודות אוויר מ"ם א"ש, ז' אותיות בג"ד כפר"ת בהן נבראו ז' ימי בראשית. נשאר שאר י"ב האותיות: ה"ו ז"ח ט"י ל"ג ס"ע צ"ק שבהן נבראו י"ב החדשים, לפי סדר חדשי השנה המתחילים מחודש ניסן: ניסן ה', אייר ו', סיון ז', תמוז ח', אב ט', אלול י', תשרי ל', חשוון נ', כסלו ס', טבת ע', שבט צ', אדר ק'. לפי זה האיר ה"בני יששכר" את עינינו לבאר בכל חודש, מהו הקשר בין החודש ובין האות שנברא בה.

נמצא לפי זה כי חודש תשרי שהוא התחלת השנה נברא באות ל', ואילו חודש אלול שהוא סוף השנה נברא באות י', והנה שני חדשים הללו הם

נועם אלימלך: הקב"ה החריב את העולמות שברא תחילה במדת הדין, וברא את העולמות שנתקיימו במדת הרחמים

הקב"ה ברא חודש תשרי בראשית השנה באות ל' וחודש אלול באחרית השנה באות י' שהן אותיות ל"י

"דין הניין ל"י", העולמות שנבראו במדת הרחמים טובים לחדשי התשובה תשרי ואלול שנבראו באותיות ל"י

אלו ל' נוטריקון "אני ל'דודי ו'דודי ל"י", אני מתקשר לדודי בתשובה, ודודי ל"י, שהרי אמר "דין הניין ל"י"

בתשובה, אלא ילמדו מהקב"ה שלא ברא מיד את העולם התיקון, באופן ששני הביאורים עולים בקנה אחד כפתור ופרח, שהחריב הקב"ה את העולמות של דין, וברא את העולם הזה בהקדמת של מדת הרחמים, כדי שיהיה לחוטא תיקון בתשובה.

"דין הניין ל"י" לקשר הנפלא של "והייתם לי סגולה"

הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, לבאר מה שדקדק הקב"ה לומר על העולמות שברא במדת הרחמים ונתקיימו: "דין הניין ל"י", ואילו על העולמות שברא במדת הדין והחריבם אמר: "יתהון לא הניין ל"י", על פי מה שהבטיח הקב"ה לישראל במעמד הר סיני (שמות יט-ה): "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם ל"י סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ".

ומפרש במדרש פסיקתא רבתי (פרשה יא אות ז) ביאור תיבת ל"י שאמר הקב"ה, שהיא רמז על הקשר הנפלא בין הקב"ה הרמוז באות ל' הגבוהה מכל האותיות, ובין ישראל שהם רמוזים באות י' הקטנה מכל האותיות: "אמר רבי אבין בשם רבי יהושע, והייתם לי, למ"ד גדולה מכל האותיות, יו"ד קטנה מכל האותיות, נאה לגדול מדבק בקטן, (תהלים קמז-ה) גדול אדונינו ורב כח, (דברים ז-ז) כי אתם המעט מכל העמים, נאה לגדול מדבק בקטן".

מה נפלא לצרף דברי ה"מגלה עמוקות" (פרשת בלק), שמבאר לפי זה מה שאמר הקב"ה לישראל: "והייתם ל"י סגולה מכל העמים", כי כמו שמקדשים את האשה בנוסח שתיקנו הראשונים [ספר המנהיג (הלכות אירוסין), תניא רבתי (סימן פט), שו"ת מהר"ם מיניץ (סימן קט)]: "הרי את מקודשת ל"י, ועיקר הקידושין הוא תיבת ל"י" שהיא ידים מוכיחות שהוא מקדשה לו, ואם לא אמר "ל"י" אינה מקודשת [ראה אה"ע (סימן כז ס"ד)], כי אין כאן ידים מוכיחות שהוא מקדשה לעצמו, כן קידש הקב"ה את ישראל בתיבת ל"י.

וכן מבואר במדרש (דבר ג-יב) כי הקב"ה שאמר למשה רבינו (שמות יט-ז): "לך אל העם וקדשתם היום

מה נפלא לראות איך הקב"ה רמז לנו רעיון הנשגב של ה"נועם אלימלך" בפתיחת התורה: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", ופירש רש"י הנ"ל: "מתחלה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין", ומפרש הכתוב מה קרה עם העולמות הללו: "והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום", כי הקב"ה החריב עולמות אלו שנבראו במדת הדין וחזרו לתוהו ובוהו. וכן מבואר בזהר הקדוש (פרשת בראשית כד): כי מה שכתוב "והארץ היתה תוהו ובוהו", הוא על העולמות שברא הקב"ה והחריבם.

והנה ממשיך הכתוב לפרש הטעם שהחריב הקב"ה עולמות אלו: "ורוח אלקים מרחפת על פני המים", פירוש, כי "רוח אלקים" שהיא ההנהגה של מדת הדין, היתה מרחפת "על פני המים", למעלה ממדת החסד שהיא בבחינת מים המכבים את הדין של אש, ומאחר ששלטה בהם מדת הדין שאין העולם יכול להתקיים בה, לכן החריב הקב"ה עולמות אלו שנבראו במדת הדין, וברא את העולם הזה שהקדים בו מדת הרחמים למדת הדין, כמו שכתוב: "ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים".

ומפרש הכתוב איך שינה אחר כך הקב"ה לברוא את העולם הזה: "ויאמר אלקים", הוא מדת הדין: "יהי אור ויהי אור", ומפרש בתיקוני זהר (תיקון ל עד): "יהי אור דא ימינא, ויהי אור דא שמאלא, דבכל אתר ויהי איהו לשון צער". פירוש, "יהי אור", הוא ימין מדת החסד, "ויהי אור", הוא שמאל מדת הדין, כי בכל מקום שנאמר "ויהי" הוא לשון צער, הרי שהקדים הקב"ה לברוא את העולם הזה במדת החסד לפני מדת הדין, ועל כך נאמר: "וירא אלקים את האור כי טוב", שטוב להנהיג את העולם באור של מדת החסד, כי על ידי זה יש תיקון לחוטא בתשובה.

הנה כי כן כאשר נצרף את שני הביאורים של ה"נועם אלימלך" ושל אבי השל"ה הקדוש, יאירו עינינו להבין הטעם שהקדים הקב"ה לברוא את העולמות במדת הדין והחריבם, ולא ברא מיד את העולם במדת הרחמים, כי רצה הקב"ה ללמד את החוטאים שלא יפלו ברשת היאוש שאין להם תיקון

"דע כי הקליפות הם מתים, ואין להם חיות מצד עצמן כלל... ולכן כל תאוות הקליפות והיצר הרע הוא לרדוף אחר האדם ולהחטיאו לתועלתם, כי אוחזין בנשמות הקדושה הנקרא חיים וניזונין מהם ועל ידיהם הם חיים... ובזה אל תתמה איך הקליפות רודפים כל כך להחטיא את בני האדם ולהכעיס לבוראם, אבל הם מוכרחים לתועלת עצמם להתקיים ולחיות. ובזה תבין סיבת עונש הרשע בעת שחוטא כמה וכמה ראוי ליענש, כיון שחילל והכניס הקודש בחול, ומחיה הקליפה וממית את הקדושה בהיכנסה תוך המות".

יש לומר כי מטעם זה מכנים חכמינו ז"ל את המהלך של החוטא, שרוצה לתקן את אשר חטא בחרטה עזיבה קבלה בתואר "תשובה", כי תכלית העבודה של תשובה היא להשיב את כל ניצוצי הקדושה אשר גזלו החיצונים אל הקדושה. לפי זה מבואר היטב מה שרמזו הכתוב על חודש אלול חודש התשובה שחל תמיד בפרשה זו:

"כי תצא למלחמה על אויבך", שתצא למלחמה כנגד היצר הרע וכוחות הסטרא אחרא בכלי מלחמה של תשובה, כדי להוציא מהם את ניצוצי הקדושה שגזלו ממך, מבטיח הכתוב: "ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שביו", הזכיר הכתוב בכוונה תחילה ב' שמות "ה' אלקיך", שבהם ברא הקב"ה את העולם במדת הרחמים שקדמה למדת הדין, כדי שיוכל האדם לתקן את כל מה שפגם בתשובה, לכן בכח ב' שמות אלו "ושבת שביו", תזכה לשבות מהיצר הרע וכוחותיו את ניצוצי הקדושה שהיו אצלם בשבי.

הנה כי כן ירווח לנו להבין הרמז הנפלא "ושבת שביו" - שביו נוטריקון "ויבטחו ב'ך יודעי שמך", כי אלו הבוטחים בה' שיקבלם בתשובה, משום שהם "יודעי שמך", שברא הקב"ה בכוונה תחילה את העולם הזה בכ' שמות "ה' אלקים", להקדים מדת הרחמים למדת הדין, כדי שיוכל האדם לתקן כל מה שחטא בתשובה, הם יזכו לשבות שבי של ניצוצי הקדושה, ועליהם הכתוב אומר (תהלים ט-א): "ויבטחו בך יודעי שמך כי לא עזבת דורשיך ה'", שלא עזבת הדורשים את השם הוי"ה, לקבלם בתשובה במדת הרחמים בשם הוי"ה שקדם לשם אלקים במעשה בראשית.

הנה כי כן ירווח לנו להבין הרמז הנפלא של חודש אלול שהוא נוטריקון "אני ל'ודי ו'ודי לי", כי בכך אנו מביעים את כח התשובה: "אני ל'ודי", בחודש זה אני חוזר בתשובה ומתקשר ל'ודי הקב"ה בדביקות גמורה, ומנין למדתי שהוא מקבל אותי בתשובה, "ו'ודי לי", שהרי הקב"ה אמר בבריאות העולמות: "דין הניין לי, יתהון לא הניין לי", הרי שבחר לברוא את העולמות במדת הרחמים, כדי שיוכל לקבל את ישראל בתשובה שלימה בשני חדשים תשרי אלול שנבראו באותיות ל"י.

[במאמר אחר ביארנו הרמז נפלא של אותיות ל"י, על פי הידוע כי משה רבינו עלה ביום א' של ראש חודש אלול לקבל הלוחות השניים, ושהה בהר ארבעים יום וירד עם הלוחות השניים ביום הכיפורים. והנה הקב"ה קידש את ישראל עם הלוחות, כמבואר במדרש כי משה שבר הלוחות הראשונים אחרי חטא העגל ולא מסרם לישראל (שמו"ר מג-א): "אמר מוטב שתדון כפנייה ולא כאשת איש". נמצא לפי זה כי כשנתרצה הקב"ה למסור לישראל הלוחות השניים באומרו (שמות לד-א): "פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים", התכוון לחדש בהם את הקידושין לישראל.

הנה כי כן זהו ביאור הרמז של אלול - "אני ל'ודי ו'ודי לי", כי בחודש זה חידש הקב"ה את הקידושין עם ישראל בבחינת: "הרי את מקודשת לי". זאת ועוד, כי אותיות ל"י הן רמז נפלא על חודש אלול שיש בו ל' ימים מיום ראשון של חודש אלול, ועל חודש תשרי שיש בו י' ימים מראש השנה עד סיום עשרת ימי התשובה ביום הכיפורים, שבהם חידש הקב"ה את הקידושין עם ישראל, ודברי תורה כפטיש יפוצץ סלע נדרשים לכל חפץ].

מצות תשובה להשיב את ניצוצי הקדושה שגזלו החיצונים

בדרך המלך נלך לבאר בזה מה שכתוב בפרשתנו: "כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שביו", על פי המבואר ב"שער המצות" לרבינו האריז"ל (פרשת ראה במצות זכירת יציאת מצרים), כי החיות של הקליפות היא רק מצד הקדושה, כי מצד עצמן אין להן שום חיות שהרי הם מסטרא דמותא, לכן הם רודפים תמיד אחרי איש ישראל להחטיאו כדי שגזלו ממנו ניצוצי הקדושה, הנה דבריו הנוראים בלשון קדשו:

שני חדשי התשובה, תשרי בתחילת השנה ואלול בסוף השנה, שנבראו באותיות ל"י. יומתק להבין בזה הטעם שקידש הקב"ה את ישראל באותיות ל"י באומרו: "והייתם לי סגולה מכל העמים", לרמז בכך שאפילו אם יכשלו ח"ו בדבר עבירה, עדיין הדרך פתוחה לפנייהם לתקן הכל בתשובה שלימה, בב' חדשים תשרי אלול שנבראו באותיות ל"י.

מעתה יאירו עינינו להבין מה שדקדק הקב"ה לומר על העולמות שנבראו במדת הדין: "יתהון לא הניין לי", כי אמנם הם לא טובים לשני חדשי התשובה אלול ותשרי שנבראו באותיות ל"י, שהרי במדת הדין אי אפשר לתקן החטאים בתשובה, אבל על העולמות שנבראו במדת הרחמים אמר הקב"ה: "דין הניין לי", הם טובים לחדשי תשרי ואלול שנבראו באותיות ל"י, שהרי במדת הרחמים יוכלו ישראל לתקן הכל בתשובה שלימה.

"הרי את מקודשת לי" א"ת נוטריקון אלול תשרי

נפלא לרמז בזה מה שתיקנו הקדמונים לומר בנוסח הקידושין: "הרי את מקודשת לי", אשר כפי המבואר בתשב"ץ קטן (דיני חתן סימן תסד) בשם רבו מהר"ם מרוטנברג זצ"ל, יש בו רמזים על הקידושין שקידש הקב"ה בהם את ישראל:

"הר"ם ז"ל אומר, כי מה שאומר החתן, הרי את מקודשת לי כדת משה וישראל, לפי שמצינו בהרבה מקומות שאירס הקב"ה לישראל בתורה... והיכן נקראת התורה אירוסין, דכתיב (דברים לג-ד) תורה צוה לנו משה מורשה, ואמרו רבותינו ז"ל (ברכות נו.) אל תקרי מורשה אלא מאורשה, הרי התורה הושווה בהרבה מקומות לכלה, לכן מתחיל החתן בה', הרי את מקודשת כנגד ה' חומשי תורה".

יומתק לרמז ענין זה במה שכתוב פעמים רבות במצוות התורה (ויקרא א-ב ועוד): "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם" - אלה"ם חסר י' כתוב נוטריקון "הרי את מקודשת לי", שבנוסח זה קידש הקב"ה את ישראל על ידי התורה. לפי האמור יש לומר הרמז בזה: "הרי את" - א"ת נוטריקון אלול תשרי, בשני חדשים הללו שנבראו בב' אותיות ל"י, "מקודשת לי", אנו מקודשים להקב"ה בב' אותיות ל"י לתקן הכל בתשובה שלימה.

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה